

การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์กับสภาพปัญหาในการดำเนินคดีฆาตกรรม Developing the Forensic Evidence and Problem in Murder Prosecution

วริญา ธงภักดิ์¹ และ นพรุจ ศักดิ์ศิริ²

¹ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

Wariya Thongpagde¹ and Noparuj Saksiri²

¹ Faculty of Science, Silpakorn University

² Faculty of Social Science, Royal Police Cadet Academy

Received July 19, 2022 | Revised December 15, 2021 | Accepted December 31, 2022

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรม และ 2) การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ในคดีฆาตกรรม ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรมมี 5 ประการ คือ 1) พฤติการณ์แห่งคดีไม่ชัดเจน (ฆาตกรรม ฆ่าตัวตาย หรืออุบัติเหตุ) 2) พยานหลักฐานไม่เพียงพอ 3) หาดศพผู้ตายไม่พบ 4) การไม่สามารถสืบสวนหาตัวคนร้ายมาดำเนินคดีได้ และ 5) สภาพปัญหา การพิจารณาคดีในชั้นศาล โดยการพัฒนาการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรม ประกอบด้วย 1) การพิจารณาสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีควบคู่กับ 2) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรงานสอบสวน งานพิสูจน์หลักฐานฯ และงานนิติเวชของสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติ 3) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 4) การแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา

คำสำคัญ: การพัฒนา, งานพิสูจน์หลักฐาน, นิติวิทยาศาสตร์, สภาพปัญหา, การดำเนินคดี, คดีฆาตกรรม

Abstract

This research is a qualitative research method by data analysis from 40 murder cases to the conclusion. The aims of this research were to study 1) Obstacle problems that affected a successful result murder prosecution and 2) Developing the forensic evidence in murder cases. The research found five obstacle problems that affected a successful result 1) Unclear circumstances whether it was a murder, suicide, or an accident. 2) Insufficient evidence 3) Deceased's body could not be found 4) Inability to investigate the criminal to prosecute and 5) Problem of proving the truth in court. Developing the forensic evidence in the murder case consisted of 1) Considering obstacle problems that affected a success result murder prosecution together with 2) Developing the resource management system of inquiry work, forensic science, and forensic medicine at the Royal Thai police. 3) Developing the criminal justice and 4) Modifying the criminal procedure code.

Keywords: Developing, Forensic Science, Evidence, Investigation, Problem, Prosecution, Murder cases

บทนำ

“การฆาตกรรม (Murder)” เป็นการกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงและเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินที่กฎหมายบัญญัติให้มีโทษสูงสุดถึงขั้นประหารชีวิต จากข้อมูลทางสถิติในคดีอาญาทั่วประเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระหว่าง พ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2563 พบว่า ประเทศไทยมีคดีฆาตกรรมหรือคดีฆ่าผู้อื่น (คดีอุกฉกรรจ์) เกิดขึ้นมากกว่าคดีอาญาประเภทความผิดอื่นและปัญหาที่ตามมาในคดีฆาตกรรม คือ การพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางสถิติของสำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาในระหว่างปี พ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบันพบว่า มีจำเลยผู้ไม่ได้กระทำความผิดที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือศาลพิพากษาให้ยกฟ้องมาใช้สิทธิขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายอันเกิดจากความเสียหายในคดีอาญามีจำนวนมากถึง 12,493 ราย ซึ่งมีจำเลยผู้บริสุทธิ์ที่ได้รับอนุมัติจ่ายค่าทดแทนฯ จำนวน 2,549 ราย (ร้อยละ 20 ของผู้ใช้สิทธิขอรับฯ) เป็นจำนวนเงินถึง 550,898,884.82 บาท (ห้าร้อยห้าสิบล้านแปดแสนเก้าหมื่นแปดพันแปดร้อยแปดสิบสี่บาทแปดสิบสองสตางค์) หมายความว่าเมื่อหลายสิบปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังคงมีผู้บริสุทธิ์ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาอย่างต่อเนื่อง ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเพื่อเยียวยาความเสียหายเป็นจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้นจำเลยผู้บริสุทธิ์ต้องสูญเสียทั้งอิสรภาพและโอกาสในชีวิตที่ควรจะได้รับ หากไร้ซึ่งทุนทรัพย์หรือขาดคนให้ความช่วยเหลือก็ยิ่งยากต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง การเยียวยาความเสียหายจึงเป็นการแก้ปัญหาจากปลายเหตุที่สะท้อนถึงความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แม้ปัจจุบันงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการยอมรับและถูกนำมาใช้ค้นหาความจริงในคดีฆาตกรรมอย่างแพร่หลาย ทั้งมีความพยายามพัฒนาการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและแม่นยำมากขึ้น แต่เนื่องจากคดีฆาตกรรม (Murder cases) แต่ละคดีมีเหตุจูงใจและความซับซ้อนแตกต่างกัน บางคดีตำรวจสามารถคลี่คลายคดีได้อย่างรวดเร็ว ขณะที่บางคดียังคงเป็นปริศนาไม่

สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ ที่ผ่านมามีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์หลักฐานในคดีฆาตกรรมแต่ก็ยังเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยแก่สังคมว่าสามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลยได้อย่างแท้จริงหรือไม่ เช่น คดีสองนักท่องเที่ยวยาวอังกฤษถูกฆาตกรรมที่เกาะเต่าที่แม้มีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้โดยการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมจากผู้ต้องสงสัยจนพบว่าตรงกับจำเลยชาวพม่าสองคน แต่พฤติการณ์แห่งคดีมีความซับซ้อนเนื่องจากมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย คดีนี้จึงเต็มไปด้วยคำถามถึงความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากไม่มีแพทย์นิติเวชร่วมเก็บหลักฐานทันทีหลังเกิดเหตุ แต่กลับรอให้เวลาผ่านไปแล้ว 7 วัน และยังมีการเคลื่อนย้ายร่างผู้เสียชีวิตจากที่เกิดเหตุอีกด้วย (พรทิพย์ โจนสุนันท์, 2557) คดีนี้ จึงเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยของสังคมว่าแท้จริงแล้วพม่าทั้งสองคนเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือเป็นแพะรับบาป ส่วนในคดีนางสาววันวิภาดา ยาวีราข (น้องหญิง) ประสบอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งพฤติการณ์แห่งคดีเป็นที่สงสัยว่าเป็นการฆาตกรรมแต่ศาลชั้นต้นยกฟ้องเพราะไม่มีหลักฐานชัดเจนว่าถูกทำร้าย เมื่อนำคดียื่นอุทธรณ์ศาลกลับพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเนื่องจากศาลอุทธรณ์เห็นว่าพยานหลักฐานของจำเลยมีข้อพิรุธหลายประการ ฯลฯ ยิ่งในคดีฆาตกรรมที่พฤติการณ์แห่งคดีไม่ชัดเจนว่าเป็นการฆาตกรรมหรือการฆ่าตัวตายก็ยิ่งทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพิสูจน์หลักฐานมากขึ้น เช่น คดีนายห้างทองที่เป็นประเด็นถกเถียงว่าเป็นการฆ่าตัวตายหรือถูกฆาตกรรมทำให้มีการผ่าชันสูตรศพมากกว่าสองครั้งและยังเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านดีเอ็นเอ (DNA) และคราบเลือดจากประเทศอังกฤษมาร่วมให้ความเห็นอีกด้วยจนได้ข้อสรุปว่าเป็นการฆาตกรรม แต่กรณียังเป็นที่น่าสงสัยหลายประการจนเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องจำเลยในเวลาต่อมา ฯลฯ (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2545)

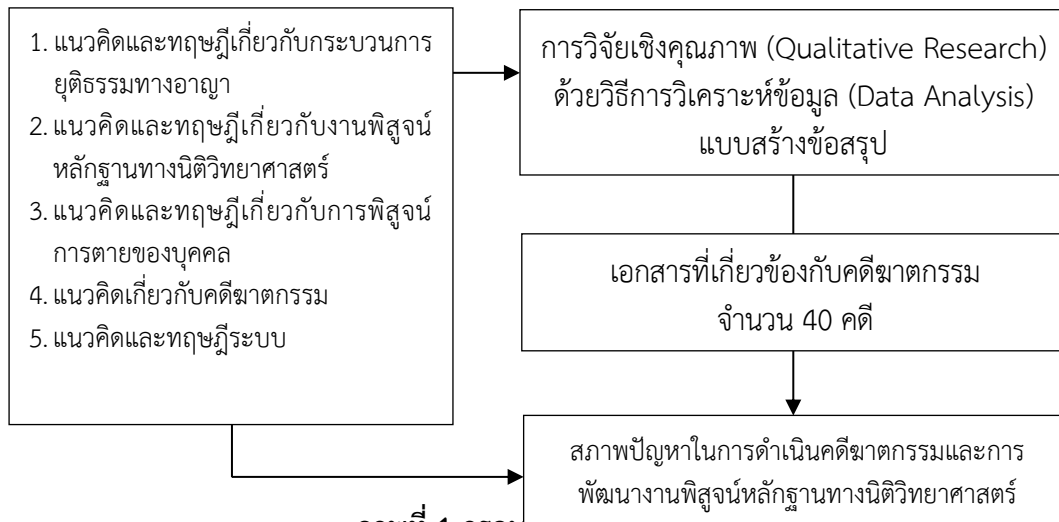
ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตถึงสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรมว่า ส่วนหนึ่งเกิดจากลักษณะของคดีฆาตกรรมที่มีความยากกว่าคดีอาญาประเภทความผิดอื่น เนื่องจากผู้เสียหายในคดีฆาตกรรม คือ คนตายที่ไม่สามารถบอกเล่าและให้การเป็นพยานชี้ตัวผู้กระทำความผิดได้ ประกอบกับสถานที่เกิดเหตุมักอยู่ในที่รโหฐาน มิดชิด ลับตาคน และมักไม่มีบุคคลรู้เห็น ทำให้ขาดประจักษ์พยานทั้งก่อนขณะหรือหลังเกิดเหตุ และหากผู้กระทำความผิดมีพฤติการณ์หลบหนีหรือปกปิดการกระทำของตนหรือไม่ยอมรับสารภาพด้วยแล้ว ยิ่งยากต่อการค้นหาความจริงแห่งคดี ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีระบบ (System theory) คดีฆาตกรรมถือเป็นผลผลิตของระบบ (Output) ที่สะท้อนปัญหาทั้งในด้านทรัพยากรและการบริหารจัดการระบบด้วย ดังแนวคิดของอิวานชีวิช และคณะ (Ivancevich and others, 1989) ที่กล่าวว่า ผลผลิตของระบบเกิดจากการนำปัจจัยนำเข้า (Input) มาจัดกระทำผ่านกระบวนการ (Process) ให้เกิดผลผลิตขึ้น (Output) และให้ความสนใจกับผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากสภาพแวดล้อมของระบบ (Environment) ดังนั้นในการศึกษาการพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมจึงต้องศึกษาจากคดีฆาตกรรมซึ่งเป็นผลผลิตของระบบ (Output)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรม
- 2) เพื่อศึกษาการพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากอาศัยแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา งานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์การตายของบุคคล แนวคิดเกี่ยวกับคดีฆาตกรรม และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) แบบสร้างข้อสรุป

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ การดำเนินการของหน่วยงานต่าง ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายทางอาญา ได้แก่ หน่วยงานตำรวจ พนักงานอัยการ ทนายความ ศาล ฯลฯ เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติตามกฎหมายโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีการแบ่งแยกองค์กรที่ใช้อำนาจและมีการกำหนดมาตรการ วิธีการ และกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน เพื่อเปิดให้องค์กรอื่นได้ตรวจสอบและยับยั้งการใช้อำนาจโดยมิชอบได้ (Thanachai Seeviroonchai, 2011) ในการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่อาศัยการบังคับใช้กฎหมาย กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลและการวินิจฉัยชี้ขาดให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกอบด้วย 3 กระบวนการ คือ กระบวนการในชั้นสืบสวนสอบสวน ชั้นสั่งคดี ชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน

2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์ในความหมายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขา มาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมาย โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้....” เมื่อมีคดีฆาตกรรมเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนต้องมีคุณสมบัติ คือ มีความเชี่ยวชาญและรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ สามารถใช้ดุลพินิจในการตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ตามมาตรา 131/1

3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพิสูจน์การตายของบุคคล

การพิสูจน์การตายของบุคคล โดยการชันสูตรพลิกศพมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงตามที่เป็นจริงในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 154 ว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุที่ตาย พฤติการณ์ที่ตาย หมายถึง การตายที่เป็นกลุ่มของการตายโดยผิดธรรมชาติมี 5 ประการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 148 ที่บัญญัติให้ต้องมีการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพ คือ ชำตัวตาย (Suicide) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (Homicide) ถูกสัตว์ทำให้ตาย (Animal caused) ตายโดยอุบัติเหตุ (Accident) และการตายโดยยังมีปรากฏเหตุ (Unexpected death) และถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่ามีใคร หรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดเท่าที่จะทราบได้

4) แนวคิดเกี่ยวกับคดีฆาตกรรม

ตามประมวลกฎหมายอาญา การฆ่าตัวตายไม่ถือเป็นความผิดอาญา ส่วนการถูกผู้อื่นทำให้ตายไม่ว่าจะโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาทล้วนเป็นความผิดอาญาทั้งสิ้น เนื่องจากในการฆ่าตัวตายและการฆาตกรรม ส่วนใหญ่จะกระทำโดยมิตชิตและส่วนมากจะเป็นที่รู้โหล่นจึงค่อนข้างยากที่จะมีพยานบุคคลเห็น ดังนั้น ในการพิจารณาว่าเป็นการฆ่าตัวตายหรือฆาตกรรมนั้น นอกจากสภาพศพและสถานที่เกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพิจารณาพยานหลักฐานอื่นประกอบในการบ่งชี้ถึงสาเหตุการฆ่าตัวตายหรือฆาตกรรม โดยใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาพยานหลักฐานแต่ละอย่างด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และอยู่บนพื้นฐานของวิทยาศาสตร์ คือ สามารถพิสูจน์ได้และความเป็นธรรมชาติของพยานหลักฐานนั้น เพราะหากวินิจฉัยผิดว่าเป็นการฆ่าตัวตายก็จะส่งผลในการทางกฎหมายในกระบวนการสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษเป็นอันสิ้นสุด เป็นต้น

5) แนวคิดและทฤษฎีระบบ

ระบบ หมายถึง องค์ประกอบหรือระบบย่อยมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อปฏิบัติหน้าที่หรือทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของระบบใหญ่ที่เป็นภาพรวม ซึ่งมีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในโครงการหรือกระบวนการนั้น เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการวางแผนและดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ บิตเทล (Bittel, 1978) รองศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัยเจมส์ เมดิสัน (James Madison University) ระบุว่า กรอบโครงสร้างพื้นฐานของระบบ ประกอบด้วยโครงสร้างหลัก 5 ส่วน คือ ส่วนป้อนข้อมูลเข้า (Input) ส่วนกระบวนการ (Process) ส่วนป้อนข้อมูลออกหรือผลผลิต (Output) ส่วนผลย้อนกลับ (Feedback) และส่วนสภาพแวดล้อมของระบบนั้นด้วย โดยระบบจำแนกออก เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ระบบปิด (Closed System) เป็นแนวคิดพื้นฐานจากทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ ซึ่งเป็นระบบที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม ระบบปิดที่สมบูรณ์จะเป็นระบบที่ไม่มีการรับพลังงานจากภายนอก ซึ่งมีลักษณะเชิงอุดมคติ แนวคิดระบบปิดสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาองค์กรได้ค่อนข้างน้อยมาก 2) ระบบเปิด (Open System) เป็นระบบที่ยอมรับหรือคำนึงถึงผลกระทบจากความสัมพันธ์ของระบบกับสิ่งแวดล้อม ลักษณะของระบบเปิดประกอบด้วย ป้อนข้อมูลเข้า กระบวนการแปรสภาพ และผลผลิต

6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การรวบรวมพยานหลักฐานคดีฆาตกรรมนายปรีณ สัมพันธ์พันธ์ พบว่า พยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนรวบรวมมาไม่ว่าพยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ศาลรับฟังทั้งสิ้น (Pongthep Chancharoen, 2010) การรวบรวมพยานหลักฐาน คดีฆาตกรรมนางสาวเจนจิรา พลอยอุ้นศรี พบว่า ศาลมีได้เชื่อพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากกว่าพยานหลักฐานอื่น แต่พบว่าศาลเชื่อมโยง

พยานหลักฐานทุกชนิดเข้าด้วยกัน (Prasit Noppakat, 2010) การรวบรวมพยานหลักฐานศึกษาค้นคว้า คดีฆาตกรรมนางสาวเชอร์รี่แอน ดันแคน พบว่า ศาลใช้หลักการค้นหาความจริงโดยพยานหลักฐานทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยซึ่งต้องเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีค่านับสัญญา ชูเชี่ยว หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น (Natsakon Atchanasuphat, 2011) และโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้กับประชาชนด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน (Patchara Sinloyma et al, 2012) พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการอำนวยความสะดวกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ 1) ปัญหาองค์กร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 2) ปัญหาบุคลากรขาดประสบการณ์ และขาดแคลน 3) ปัญหาขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้ 4) ปัญหาข้อกฎหมายให้ดุลพินิจแก่พนักงานสอบสวนมากเกินไป และ 5) ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) แบบสร้างข้อสรุป มีขั้นตอนดังนี้

1. สืบค้นและศึกษาเอกสารจากการสืบค้นสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) และเอกสารประเภทสื่อออนไลน์ โดยแบ่งออกเป็นเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ดังนี้

1) เอกสารขั้นต้น (Primary Data) ได้แก่ เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ เอกสาร หนังสือ บทความทางวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คำพิพากษากฎีกา และสื่อหรือสิ่งพิมพ์ออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรม

2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) ได้แก่ เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ คือ ตำราทางวิชาการ บทความทางวิชาการ งานวิจัย หรืองานวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี โดยคัดเลือกจากหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) ความจริง (Authenticity) เป็นเอกสารที่ให้ข้อมูลที่แท้จริง (Origin) มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

2) ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) เป็นเอกสารที่ไม่มีข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือนหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง และมีแหล่งที่มา

3) การเป็นตัวแทน (Representativeness) เป็นเอกสารประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-book) และเอกสารประเภทสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมที่มีลักษณะความเป็นตัวแทน 2 ระดับ โดยระดับแรก เอกสารที่เลือกศึกษาสามารถใช้แทนหรือเป็นแบบฉบับที่แทนเอกสารประเภทเดียวกันและระดับที่สอง ข้อมูลในเอกสารเป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนของการศึกษาได้

4) ความหมาย (Meaning) เป็นเอกสารที่มีความชัดเจนและสามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย มีข้อมูลที่เป็นนัยสำคัญหรือจะสร้างความหมายให้กับงานวิจัยได้ (Chalermklarp Thongart, 2011)

3. วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) แบบสร้างข้อสรุปจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี ตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรม ผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ นิติวิทยาศาสตร์กับคดีฆาตกรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน การพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรม และสภาพปัญหาในการดำเนินคดีฆาตกรรม และ 2) การพัฒนาการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรม ผลการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรม

1.1 นิติวิทยาศาสตร์กับคดีฆาตกรรมจากอดีตถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาพบว่า ในคดีฆาตกรรมมีการนำวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์หลักฐานเป็นเวลานานแล้ว นับตั้งแต่คดีฆาตกรรมดอริท ฟอนฮาเฟิน (Aththaphon Chamasuwanwong, 2002) เกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2511 โดยมีการตรวจพิสูจน์ลักษณะของฟันและพิมพ์ลายนิ้วมือเพื่อยืนยันเอกลักษณ์บุคคลของผู้ตายและมีการพิสูจน์ลายเซ็นในเช็ค ตลอดจนการตรวจอาวุธปืน หัวกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืนเพื่อพิสูจน์ความผิดคนร้าย หรือในคดีฆาตกรรมสุชาดา เดชศิริกุลชัย ที่เกิดขึ้นปี พ.ศ. 2534 ซึ่งมีการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือเพื่อค้นหาว่าผู้ตายเป็นใคร มาจากไหน หรือในคดีฆาตกรรมสยามลมีการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาใช้วิเคราะห์ที่เกิดเหตุจากรอยเลือด เป็นต้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2541 พบว่าในคดีฆาตกรรม เจนจิรา พลอยอุ้งศรี มีการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วยวิธีการนำเทคโนโลยีการตรวจสอบสารเคมีดีเอ็นเอ (Deoxyribonucleic Acid หรือ DNA) มาใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลโดยนำชิ้นเนื้อที่ได้จากบ่อเกรอะและกะโหลกศีรษะที่พบในแม่น้ำบางปะกง มาตรวจดีเอ็นเอ (DNA) และยังนำการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาเพื่อยืนยันว่าเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่อีกด้วย เช่น การตรวจดีเอ็นเอที่พบในศพผู้ตายเปรียบเทียบกับดีเอ็นเอของผู้ต้องสงสัยในคดีฆาตกรรมเบญจภรณ์ ผิวม่วง หรือสองนักท่องเที่ยวยาวอังกฤษ (ฮันน่าห์และเดวิด) ฯลฯ สรุปได้ว่าการดำเนินคดีฆาตกรรมล้วนมีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์หลักฐาน เช่น การพิสูจน์ลายมือ การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ การตรวจเขม่าดินปืน ปลอกกระสุนปืน หรือการตรวจดีเอ็นเอ ฯลฯ มีเพียงไม่กี่คดีเท่านั้นที่อาศัยพยานบุคคลในการพิสูจน์ความผิด และหากใช้พยานบุคคลเป็นหลักก็มักมีปัญหาในการพิจารณาตัดสินในชั้นศาล เช่น คดีฆาตกรรมเซอร์แอน ดันแคน ที่ต่อมาพบว่าพยานบุคคลให้การเท็จหรือคดีฆาตกรรมเกษม คงตุก ที่พบความจริงว่าจำเลยถูกสอบสวนโดยการทรมานให้รับสารภาพว่ากระทำความผิด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันการสอบสวนพยานบุคคลมีความสำคัญและจำเป็นต่อการสืบสวนสอบสวน แม้ต่อมาจะมีกล้องวงจรปิดแต่ก็มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถบอกเล่าเรื่องราวหรือหาเบาะแสของผู้ต้องสงสัยได้ทุกคดี ขณะที่พยานบุคคลสามารถบอกเล่าเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตายกับผู้ต้องสงสัยที่เป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้ซึ่งกล้องวงจรปิดไม่สามารถทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการฆาตกรรมที่มีความซับซ้อน เช่น การจ้างวานในคดีฆาตกรรมสยามล ลาก่อเกียรติ, แสงชัย สุนทรวัฒน์, สายันต์ จันทรา หรือกรณีวางยาพิษในคดีฆาตกรรมราตรี หนูสิงห์ เป็นต้น ซึ่งหากเจ้าหน้าที่ตำรวจนำพยานหลักฐานหลาย ๆ อย่างมาใช้ประกอบร่วมกันก็จะทำให้การพิสูจน์ความจริงมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

1.2 การพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรม

จากแนวคิดและทฤษฎีการพิสูจน์การตายของบุคคล คือ เมื่อมีการตายของบุคคลเกิดขึ้นการค้นหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุการตายมีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งต่อตัวผู้ตายและผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ กฎหมายบัญญัติให้ต้องมีการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพการตายโดยผิดธรรมชาติมี 5 ประการ คือฆ่าตัวตาย (Suicide) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย (Homicide) ถูกสัตว์ทำให้ตาย (Animal caused) ตายโดยอุบัติเหตุ (Accident) และการ

ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ (Unexpected death) การชันสูตรพลิกศพเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการรับแจ้งเรื่องดำเนินการ ติดตามผู้เกี่ยวข้องให้มาร่วมทำการชันสูตรซึ่งอาจเป็นแพทย์นิติเวช หรือพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองด้วยแล้วแต่กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 นอกจากนี้ จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 บัญญัติว่าในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ได้ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ (Office of the council of state, 2005)

การถูกฆาตกรรมถือเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติและเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ให้ทำการสอบสวน การพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และการชันสูตรพลิกศพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร (Identification) ตายที่ไหน (Scene Investigation) ตายเมื่อใด (Time since Death) เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นอย่างไร (Cause and Manner of Death) ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำให้ตายเท่าที่จะทราบได้ และหากการชันสูตรพลิกศพไม่แล้วเสร็จห้ามมิให้พ้องคดี ผลการศึกษาพบว่า เมื่อมีการฆาตกรรมเกิดขึ้นมีการนำการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการกระบวนการดำเนินคดีแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน นับตั้งแต่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์หลักฐาน และการชันสูตรพลิกศพ เพื่อให้ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร ซึ่งในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ฯ พิจารณาจากทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ตาย เอกสารส่วนบุคคล หรืออาจสอบถามจากบุคคลที่รู้จักผู้ตาย เช่นญาติพี่น้อง คนรู้จัก เพื่อน ฯลฯ แต่หากไม่มีพยานหลักฐานดังกล่าว เช่น ศพผู้ตายไม่มีทรัพย์สินหรือเอกสารติดตัว หรือผู้ตายถูกนำศพมาทิ้งในที่ห่างไกลผู้คน หรือมีการอำพรางคดีโดยทำลายหลักฐานเพื่อไม่ให้ทราบว่าผู้ตายเป็นใครมาจากไหน เจ้าหน้าที่ฯ ก็จะพิจารณาจากรูปพรรณสัณฐาน สีผิว ตาหนี แผลเป็น ลายสัก ฯลฯ ไปจนถึงการนำนิติวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลนับตั้งแต่พิมพ์ลายนิ้วมือ ลักษณะฟัน หรือดีเอ็นเอ ฯลฯ ตัวอย่างเช่นคดีฆาตกรรมดอริท ฟอนฮาเฟินที่นอกจากพิจารณาลักษณะภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา สีผม ผิวหนังที่สามารถบอกในขั้นต้นว่าเป็นเชื้อชาติยุโรปแล้ว ยังใช้ลักษณะฟันและการพิมพ์ลายนิ้วมือในการพิสูจน์ตัวบุคคลอีกด้วยหรือคดีฆาตกรรมจูเซปเป เดอ สเตฟานี ที่ตำรวจตั้งต้นสืบหาจากลายสักบนร่างกายที่เป็นลายพิเศษเฉพาะชาวต่างชาติ และประกาศหาญาติผ่านสื่อออนไลน์เพื่อตรวจเทียบดีเอ็นเอจนในที่สุดก็ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร เป็นต้น

ในคดีฆาตกรรม เจ้าหน้าที่มักพบศพภายหลังเวลาเกิดเหตุหรือสถานที่ที่พบศพอาจไม่ใช่สถานที่ที่ผู้ตายเสียชีวิตทำให้ไม่ทราบเวลาหรือสถานที่เกิดเหตุที่แท้จริง ณ เวลาหรือสถานที่ที่พบศพ เจ้าหน้าที่ฯ จึงอาศัยการวิเคราะห์จากพยานหลักฐานเพื่อประเมินสถานที่เกิดเหตุและเวลาตายซึ่งจากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ฯ วิเคราะห์จากสภาพศพ สถานที่พบศพ คราบเลือด หยดเลือด ร่องรอยการต่อสู้ การชันสูตรพลิกศพ การผ่าศพ คำรับสารภาพ พยานบุคคล กล้องวงจรปิด หรือวิเคราะห์จากการลำดับเหตุการณ์วงจรชีวิตผู้ตาย ฯลฯ แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ ในส่วนของการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับสาเหตุและพฤติการณ์ที่ตายพบว่า ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ฯ พิจารณาจากสภาพศพ สถานที่พบศพ ลักษณะบาดแผล การชันสูตรพลิกศพ ฯลฯ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวชต่างต้องสอบสวนข้อเท็จจริงอย่างละเอียดจากญาติหรือพยานบุคคลประกอบการชันสูตรพลิกศพเพื่อให้ทราบว่าความตายนั้นเป็นผลจากการกระทำผิดอาญาหรือไม่ ใครคือผู้ต้องสงสัยในคดี เพราะการ

ชั้นสูตรพลิกศพหรือการพิจารณาจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะสรุปเหตุและพฤติการณ์ที่ตายได้ เช่น ในคดีจ้างวานที่มีผู้ร่วมกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งคน หรือในคดีชู้สาวที่มีเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตาย กับผู้ต้องสงสัยหรือคดีวางยาพิษที่การชันสูตรพลิกศพหรือการผ่าศพมักไม่พบสารพิษในร่างกายแต่ญาติเป็นผู้ให้ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทางคดี ฯลฯ จึงสามารถเชื่อมโยงไปยังผู้ต้องสงสัยได้

เมื่อทราบว่าผู้ตายเป็นใคร มาจากไหน เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเกิดจากการฆาตกรรมแล้ว ต่อมา คือการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำผู้ต้องสงสัยมาดำเนินคดี โดยอาศัยพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ได้ จากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์หลักฐาน และการชันสูตรพลิกศพ ประกอบพยานหลักฐานอื่น เช่น กล้องวงจรปิด พยานบุคคล ฯลฯ พร้อมทั้งการตั้งประเด็นการสอบสวน การตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออก การสอบสวนพยานบุคคลหรือเทคโนโลยีสารสนเทศ ประวัติอาชญากร การลงพื้นที่ค้นหา หรือการอาศัยสื่อ รูปแบบต่าง ๆ เพื่อสืบหาเบาะแสผู้ต้องสงสัย เป็นต้น เมื่อนำตัวผู้ต้องสงสัยมาดำเนินคดีได้แล้ว ต้องสามารถ เชื่อมโยงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์และความผิดของผู้ต้องสงสัยได้ด้วย

1.3 สภาพปัญหาในการดำเนินคดีฆาตกรรม

คดีฆาตกรรมแต่ละคดีมีพฤติการณ์แห่งคดีและสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน แม้การพิสูจน์หลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์ และการชันสูตรพลิกศพ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร (Identification) ตายที่ไหน (Scene Investigation) ตายเมื่อใด (Time since Death) เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นอย่างไร (Cause and Manner of Death) ใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำให้ตาย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้การสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงแห่งคดีด้วย เช่น การสอบถามจากพยาน ผู้เห็นเหตุการณ์ หรือกล้องวงจรปิด หรือพยานหลักฐานอื่น เป็นต้น

การศึกษาสภาพปัญหาในคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี พบว่า สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อ ผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรมมี 5 ประการ คือ 1) พฤติการณ์แห่งคดีไม่ชัดเจน (การฆาตกรรม ฆ่าตัว ตาย หรืออุบัติเหตุ) 2) พยานหลักฐานไม่เพียงพอ 3) หาศพผู้ตายไม่พบ 4) การไม่สามารถสืบสวนหาตัว คนร้ายมาดำเนินคดีได้ และ 5) สภาพปัญหาการพิจารณาคดีในชั้นศาล โดยสามารถอธิบายสภาพปัญหาใน การดำเนินคดีฆาตกรรมจาก 3 ส่วน คือ สภาพปัญหาจากการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับผู้ตาย สภาพปัญหา จากการสืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และสภาพปัญหาในการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของ ผู้ต้องหา มีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 สภาพปัญหาจากการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับผู้ตาย เนื่องจากกฎหมายบัญญัติไว้ให้ทำ การสอบสวนและชันสูตรพลิกศพเพื่อให้ทราบว่าผู้ตายเป็นใคร ตายที่ไหน ตายเมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ ตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำให้ตายเท่าที่จะทราบได้จาก การศึกษาพบว่าในคดีฆาตกรรมกว่า 20 คดี เป็นศพไม่ทราบชื่อ หรือสภาพศพถูกทำลายจนไม่สามารถบอก เอกลักษณะบุคคล หรือในที่พบศพไม่มีเอกสารใด ๆ จึงไม่สามารถทราบจากเอกสารหลักฐานส่วนบุคคล ญาติ หรือคนรู้จักในที่พบศพ เจ้าหน้าที่จึงนำพยานหลักฐานจากการตรวจสถานที่เกิดเหตุ การพิสูจน์หลักฐาน การ ชันสูตรพลิกศพ และการสืบสวนสอบสวน เช่น การสอบถามจากบุคคล ค้นหาจากฐานข้อมูลกรมการ ปกครอง ข้อมูลสารสนเทศคนหายและศพนิรนาม ฯลฯ เพื่อพิสูจน์จนทราบว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน ตาย เมื่อใด ซึ่งการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับผู้ตายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีพบปัญหา 3 ประการ คือ เหตุ และพฤติการณ์การตายไม่ชัดเจน พยานหลักฐานไม่เพียงพอ และหาศพผู้ตายไม่พบ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) ปัญหาการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับเหตุและพฤติการณ์การตายระหว่างการฆาตกรรม อุบัติเหตุ หรือการฆ่าตัวตาย เช่น คดีฆาตกรรมทางท้องที่เป็นประเด็นถกเถียงในทางการพิสูจน์หลักฐานทาง

นิติวิทยาศาสตร์เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นไม่ตรงกันและเป็นคดีศาลยกฟ้องจำเลย หรือคดีฆาตกรรม วัชรที่ผลการชันสูตรพลิกศพของแพทย์นิติเวชสองสถาบันให้ความเห็นไม่ตรงกัน กล่าวคือ สถาบันหนึ่งเห็นว่าเป็นการฆ่าตัวตาย ขณะที่อีกแห่งหนึ่งเห็นว่าเป็นการฆาตกรรมและเป็นคดีที่ศาลยกฟ้องจำเลยเพราะ พยานหลักฐานไม่เพียงพอ หรือคดีฆาตกรรมนั้นทวรณ วิชัยกุล ด้วยการวางยาพิษซึ่งแพทย์ให้ความเห็นว่า น้ำท่วมปอด ขณะที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าเกิดจากอุบัติเหตุจมน้ำหรือโรคประจำตัว จนกระทั่งคนร้าย สารภาพหลังจากที่ญาติผู้ตายร้องขอให้ทำการสืบสวนสอบสวนอีกครั้ง เมื่อปรากฏเป็นข่าวจึงทำให้ ครอบครัวและผู้เสียหายอีกคดีหนึ่งเข้าร้องเรียนกับตำรวจด้วยพฤติการณ์เดียวกันโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ สรุปว่าเป็นอุบัติเหตุจมน้ำตายจนในครั้งนั้นไม่สามารถดำเนินคดีกับคนร้ายได้ เป็นต้น

2) สภาพปัญหาที่เกิดจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ พบศพไม่ปรากฏว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่าง ๆ หรือในทางการสืบสวนสอบสวน ไม่พบประวัติใด ๆ หรือเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อคดี และไม่สามารถติดตามญาติผู้ตายมาตรวจเก็บ ดีเอ็นเอเปรียบเทียบกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ตายถูกนำศพไปทิ้งในที่ห่างไกลจากภูมิลำเนาประกอบ กับสภาพศพไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ตายเป็นใคร มาจากไหน ทำให้ในที่สุดผู้ตายต้องกลายเป็นศพนิรนาม เช่น คดีฆาตกรรมสุภาพ เดชไทย เป็นต้น

3) สภาพปัญหาที่เกิดจากการหาศพผู้ตายไม่พบ แม้รู้ว่าผู้ตายเป็นใคร มาจากไหน ประมาณได้ ว่าตายเมื่อใด และพอจะทราบว่าเป็นคนทำ ก็เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีและพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือ ความผิดของผู้ต้องสงสัย เนื่องจากไม่สามารถนำศพผู้ตายที่เป็นพยานหลักฐานเชื่อมโยงไปยังการกระทำ ความผิดและผู้ต้องสงสัยได้ เช่น คดีฆาตกรรมสามารถ นุ่มจ้อย และภรรยา, จันทร์ยานุช จำปา หรือนันทิยา แสงอุไร เป็นต้น

1.3.2 สภาพปัญหาจากการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำผิด เนื่องจากคดีฆาตกรรมเป็นการตาย โดยคนทำร้ายในการชันสูตรพลิกศพให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้ทำให้ตายเท่าที่จะทราบได้ซึ่งใน 40 คดีพบว่าประมาณ 5 คดีเท่านั้นที่ทราบว่าใครคือผู้ต้องสงสัยโดยไม่มีการตั้งประเด็นสืบสวนสอบสวนเพิ่มเติม ว่าใครคือผู้กระทำผิด ได้แก่ คดีฆาตกรรมละโอ ทวี, เกษม คงตุก, พิชัย ทองใบ, วัชร สมปอง และนริกันต์ ยาวีราช ดังนั้น ในคดีฆาตกรรมที่ศึกษาส่วนใหญ่ต้องอาศัยการสืบสวนสอบสวนเพื่อให้ทราบว่าใครคือคนร้าย ในการติดตามตัวคนร้ายมาดำเนินคดีและพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์กฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้เพื่อประสงค์ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131) จากการศึกษาพบว่าในทางการสืบสวนเจ้าหน้าที่ฯ มีวิธีการที่หลากหลาย ไม่มีกฎหมายตายตัวที่จะได้เบาะแส คนร้ายนับตั้งแต่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของผู้ตาย ปมขัดแย้ง ตลอดจนตั้งประเด็นการสอบสวนและค่อย ๆ ตัดประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องออกไป เช่น คดีฆาตกรรมสยามล ลาภก่อเกียรติ, แสงชัย สุนทรวัฒน์ หรืออรรถสิทธิ์ ลิเลศยุทธ์ ฯลฯ หรือการได้เบาะแสจากคดีอื่น ข้อมูลประวัติอาชญากร คำบอกเล่าของญาติผู้ตาย สื่อหรือ ข่าวสารต่าง ๆ หรือพยานวัตถุที่น่าจะเกี่ยวข้อง เช่น ถุงกระดาดเขียนเลขห้องที่เป็นเบาะแสในคดีฆาตกรรม แสงชัย สุนทรวัฒน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในการสืบสวนสอบสวนหาคนร้ายก็ยังคงเกิดข้อผิดพลาดซึ่งพบปัญหา ดังนี้

1) ในคดีฆาตกรรมบางคดีที่เจ้าหน้าที่ฯ ขาดข้อมูลในการสรุปว่าเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย การสอบสวนถึงประวัติความสัมพันธ์ของผู้ตาย ลำดับเหตุการณ์ชีวิตของผู้ตายก่อนเสียชีวิตหรือสอบถามจากญาติ ผู้ตายเพิ่มเติมโดยละเอียด การไม่สืบสวนสอบสวนเพิ่มเติมอย่างรอบคอบในการสรุปว่าเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย

เป็นการฆ่าตัวตาย ฆาตกรรม หรืออุบัติเหตุย่อมกระทบถึงการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อติดตามผู้กระทำผิดมาดำเนินคดี เช่น คดีฆาตกรรมนันทวรรณ วิชัยกุล และครอบครัว คู่ยแคะ หรือคดีฆาตกรรมวัชร สมปอง ฯลฯ

2) ในคดีฆาตกรรมบางคดีที่เจ้าหน้าที่ฯ ขาดข้อมูลในการสรุปว่าใคร คือ ผู้ต้องสงสัย ไม่ทำการสอบสวนประวัติผู้ตาย ความสัมพันธ์ หรือลำดับเหตุการณ์ชีวิตของผู้ตายก่อนเสียชีวิตโดยละเอียด ทำให้ตั้งประเด็นการสอบสวนแคบเกินไปจนไม่สามารถนำตัวคนร้ายมาพิสูจน์ความผิดได้แต่กลับจับผู้บริสุทธิ์มาดำเนินคดีแทน เช่น การด่วนสรุปความสัมพันธ์ของเบญจภรณ์ ผิวผ่องกับแฟนหนุ่ม หรือเพื่อนผู้ตายที่ปรากฏตัวและเต็มใจให้ข้อมูลเท่านั้น หากทำการสืบสวนสอบสวนโดยละเอียดและติดตามคดีอย่างต่อเนื่องก็อาจจะทำให้ทราบความจริงได้ เช่นเดียวกับคดีฆาตกรรมเชอรีแอน ดันแคน ที่หากไม่มีพยานบุคคลเข้าให้เบาะแสพร้อมนาฬิกาข้อมือของผู้ตาย ผู้บริสุทธิ์ก็คงไม่ได้รับอิสรภาพ หรือคดีฆาตกรรมสองเด็กหญิงแฮมตันดซึ่งเป็นคดีที่เต็มไปด้วยพยานหลักฐานและดูจะไม่น่ามีความซับซ้อนใด ๆ แต่พยานหลักฐานกลับไม่น่าเชื่อถือ และไม่สามารถดำเนินคดีกับคนร้ายได้ เป็นต้น

3) ในคดีฆาตกรรมที่เต็มไปด้วยพยานหลักฐานแต่ในทางสืบสวนสอบสวนกลับไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี เนื่องจากความล่าช้าในการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือการเก็บพยานหลักฐานบางอย่างเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากคนร้ายไม่เคยมีประวัติอาชญากรก็อาจเป็นอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ฯ ให้มีความต่อเนื่อง เช่น คดีฆาตกรรมเบญจภรณ์ ผิวผ่อง คดีฆาตกรรมสองเด็กหญิงแฮมตันด ฯลฯ

4) ปัญหาการตรวจสอบประวัติอาชญากรและพยานหลักฐานโดยละเอียด แม้มีหลักฐานจากกล้องวงจรปิดและทราบว่าคนร้ายมีรูปพรรณสัณฐานอย่างไร คนร้ายที่ร่องรอยพยานหลักฐานไว้ในที่เกิดเหตุแต่ไม่สามารถนำตัวมาดำเนินคดีได้ เช่น คดีฆาตกรรมภานุภักดิ์ จันสิง ซึ่งมีบุคคลให้เบาะแสเกี่ยวกับคนร้ายหลังจากนำเสนอผ่านรายการเรื่องจริงผ่านจอ ต่อมาเมื่อจับตัวคนร้ายได้กลับพบประวัติอาชญากรภายหลัง

5) ปัญหาพยานหลักฐานไม่เชื่อมโยงกับผู้ต้องสงสัย เช่น การตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอไม่พบความเชื่อมโยงกับคดีเนื่องจากความล่าช้าในการนำตัวผู้ต้องสงสัยมาตรวจพิสูจน์ทำให้มีการหลบหนี หรือเดินทางออกนอกสถานที่ หรือการตั้งประเด็นการสอบสวนผิดพลาดทำให้ผลดีเอ็นเอไม่เชื่อมโยงไปยังผู้ต้องสงสัย เช่น คดีฆาตกรรมฮันน่าห์และเดวิด หรือคดีฆาตกรรมเบญจภรณ์ ผิวผ่อง เป็นต้น

1.3.3 สภาพปัญหาในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของผู้ต้องหา จากการศึกษาพบว่า หากเจ้าหน้าที่ฯ ทราบว่าผู้ต้องสงสัยเป็นใครและสามารถจับกุมผู้ต้องสงสัยได้ ส่วนใหญ่พยานหลักฐานต่าง ๆ จะสามารถเชื่อมโยงและพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาได้ อย่างไรก็ตาม พบปัญหาเกี่ยวกับการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของผู้ต้องหา ดังนี้

1) ในบางคดี แม้เจ้าหน้าที่ทราบว่าจำเลยเป็นใครและสามารถจับกุมจำเลยได้แต่มีปัญหาในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นศาล เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอหรือพยานหลักฐานที่เก็บรวบรวมได้ทั้งจากสถานที่เกิดเหตุหรือจากตัวศพไม่สามารถเชื่อมโยงไปยังจำเลยได้เนื่องจากเกิดความเสียหาย สูญสลาย เช่น โคนเส้นผมเน่าเปื่อย ขึ้นรา ลายพิมพ์นิ้วมือแฝงที่เกิดจากบุคคลหลายคนในคดีฆาตกรรมสองพี่น้องแฮมตันดที่มีการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน 2 ครั้ง ต่างเวลากัน ข้อมูลไม่ตรงกัน ทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักไม่มากพอ ขาดความน่าเชื่อถือเป็นเหตุให้ศาลฎีกายกฟ้องหรือกรณีหาศพผู้ตายไม่พบ เช่น คดีฆาตกรรมสามารณ นุ่มจ้อยและภรรยา หรือคดีฆาตกรรมนันทิยา แสงอุไร ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถพิสูจน์เชื่อมโยงพยานหลักฐานจากศพกับจำเลยได้แม้จำเลยกระทำความผิดจริงและจับตัวได้

2) ปัญหาไม่มีผู้ต้องหาในการพิสูจน์ มี 2 กรณี คือ *กรณีแรก* ไม่ทราบตัวผู้ต้องหา ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้กระทำ พยานหลักฐานไม่สามารถบอกได้ ทำให้ไม่สามารถติดตามใครมาดำเนินคดีได้ เช่น

คดีนี้มา ตามประกอบ คดีชื่อย่อ นันต์ อาจวิชัย และจันทรยานุช จำปา เป็นต้น *กรณีที่สอง* คือ ทราบว่า ผู้ต้องหาเป็นใครแต่ไม่สามารถจับกุมมาพิสูจน์ความผิดได้ เนื่องจากมีพฤติการณ์หลบหนีไม่ให้จับกุมโดยง่าย เช่น คดีฆาตกรรมพลอยนรินทร์ พลีผล หรือคดีฆาตกรรมภานุภักดิ์ จันสิง เป็นต้น

ภาพที่ 2
ที่มา: ผู้วิจัย (2022)

2. การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรม

จากแนวคิดทฤษฎีระบบ (System theory) คดีฆาตกรรมถือเป็นผลผลิตของระบบ (Output) ที่สะท้อนปัญหาทั้งในด้านทรัพยากรและการบริหารจัดการระบบ ดังแนวคิดของอิวานชีวิช และคณะ (Ivancevich and others, 1989) ที่กล่าวว่า ผลผลิตของระบบเกิดจากการนำปัจจัยนำเข้า (Input) มาจัดกระทำผ่านกระบวนการ (Process) ให้เกิดผลผลิตขึ้น (Output) และให้ความสนใจกับผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากสภาพแวดล้อมของระบบ (Environment) ดังนั้น การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานฯ จึงเริ่มศึกษาจากคดีฆาตกรรมซึ่งเป็นผลผลิตของระบบ (Output) ควบคู่กับข้อพิจารณา 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก เนื่องจากการสอบสวน งานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และงานนิติเวช สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นองค์กรที่ต้องอาศัยทรัพยากรในการบริหารงานเพื่อขับเคลื่อนองค์กรปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย เมื่อพิจารณาตามหลัก 4M พบว่า ในด้านบุคลากร (Man) หากขาดทักษะความรู้และประสบการณ์ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักห่วงโซ่วัตถุพยานก็ทำให้ลดคุณค่าและความน่าเชื่อถือของวัตถุพยานได้ ในด้านงบประมาณ (Money) หากมีไม่เพียงพอย่อมกระทบต่อการขับเคลื่อนและการบริหารจัดการงานให้มีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านวัสดุอุปกรณ์ (Material) หากไม่ทันสมัยย่อมทำให้การเก็บรักษาวัตถุพยานไม่ได้มาตรฐานนำมาซึ่งการปนเปื้อนวัตถุพยาน การมีเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยจะช่วยให้การปฏิบัติหน้าที่มีความรวดเร็ว การเก็บรายละเอียดของพยานหลักฐานมีความครบถ้วน ถูกต้องแม่นยำ และเกิดข้อผิดพลาดน้อย (Prapat Kontroong, 2018) และในด้านวิธีการ (Method) หากขาดการวางแผนการทำงานหรือขาดเทคนิควิธีการปฏิบัติงานแบบมืออาชีพ นับตั้งแต่การ

รักษาสถานที่เกิดเหตุ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานไปจนถึงการนำวัตถุพยานส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ย่อมทำให้เกิดความเสี่ยงต่อห่วงโซ่การครอบครองวัตถุพยาน (Chain of custody) ส่งผลให้พยานหลักฐาน ขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมจึงพิจารณา สภาพปัญหาในคดีฆาตกรรมประกอบการบริหารจัดการทรัพยากรตามแนวคิดทฤษฎีระบบต่อไป

ประการที่สอง เนื่องจากระบบการยุติธรรมอาญาของไทยแยกการสอบสวนออกจาก การฟ้องร้องและแยกการฟ้องร้องจากการพิจารณาพิพากษาคดี ทำให้พนักงานอัยการและศาลไม่สามารถ ตรวจสอบการปฏิบัติงานและไม่สามารถตรวจสอบเส้นทางการได้มาซึ่งพยานหลักฐานของพนักงาน สอบสวนได้ เช่น พยานหลักฐานที่ได้มานั้นได้มาอย่างไร ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ มีการสร้างพยาน หลักฐานเท็จหรือไม่ หรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าแทรกแซงจนทำให้เกิดการปลอมปนของวัตถุพยาน หรือไม่ เพียงใด ฯลฯ เมื่อพยานหลักฐานเหล่านั้นถูกนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณา และหากศาลเห็นว่าการ พิสูจน์ความจริงยังมีความน่าสงสัยตามสมควรก็ย่อมมีคำสั่งยกฟ้องโดยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้ จำเลย ดังสุภาษิตที่ว่าปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยไปสิบคนดีกว่านำผู้บริสุทธิ์มาลงโทษเพียงคนเดียว ซึ่งจากแนวคิด นี้ ย่อมทำให้ปล่อยตัวผู้ต้องสงสัยที่กระทำผิดจริงไปด้วยก็ได้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงไม่สามารถ พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องสงสัยเพื่อนำตัวมาลงโทษได้ ทั้งที่เป็นผู้กระทำความผิดจริง ทำให้สุดท้ายผู้กระทำ ความผิดก็ไม่ได้รับการลงโทษและถูกปล่อยตัวกลับสู่สังคมเพื่อรอเวลาและโอกาสในการกระทำความผิด ต่อไป เมื่อเป็นเช่นนี้ ปัญหาที่เกิดจากระบบการยุติธรรมทางอาญาย่อมกระทบถึงระบบงานพิสูจน์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมจึง พิจารณายึดโยงสภาพปัญหาในคดีฆาตกรรมกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งในชั้นสอบสวน ชั้นสั่งคดี และในชั้นพิจารณาคดีและสืบพยาน

ประการสุดท้าย กฎหมายที่ไม่ทันสมัยย่อมเป็นอุปสรรคต่อการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพ ดังปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ที่บัญญัติว่า “ให้ พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา” ประกอบกับระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ทำให้พนักงานสอบสวน สามารถใช้ดุลพินิจที่จะเรียกเจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานเข้ามาช่วยเหลือในการรวบรวมพยานหลักฐานและใน คดีฆาตกรรมที่จำเป็นต้องเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ มาตรา 131/1 บัญญัติว่า “ในกรณีที่จำเป็นต้อง ใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ ให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์ได้...” เป็นต้น จึงอาจกล่าวได้ ว่ากฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวางแต่กลับมีกลไกตรวจสอบถ่วงดุล ที่ขาดประสิทธิภาพ แม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายกย่องให้พนักงานอัยการมีอำนาจในการ ตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวน แต่ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการสามารถตรวจสอบ ข้อเท็จจริงในคดีจากพยานหลักฐานที่ปรากฏในสำนวนที่พนักงานสอบสวนส่งให้เท่านั้น จึงมิได้มีส่วนรู้เห็น ในขั้นตอนการทำงานของพนักงานสอบสวน ยิ่งในคดีฆาตกรรมที่ไม่ใช่การวิสามัญฆาตกรรม กฎหมายก็ ไม่ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการต้องมีหน้าที่ร่วมชั้นสุตรพลักศพกับพนักงานสอบสวนและแพทย์นิติเวช ดังนั้น การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมจึงพิจารณาสภาพปัญหาใน คดีฆาตกรรมประกอบการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้มีความทันสมัยอีกด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษา 1) สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรม และ 2) การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรม อภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี พบว่าสภาพปัญหา 5 ประการ ประกอบด้วย สภาพปัญหาการสืบสวนสอบสวนหาผู้กระทำผิดมากที่สุดร้อยละ 29 ของสภาพปัญหาด้านผลผลิตทั้งหมด รองลงมาคือ สภาพปัญหาการพิสูจน์หลักฐานเกี่ยวกับผู้ตาย ได้แก่ พฤติการณ์แห่งคดีไม่ชัดเจนว่าเป็นการฆาตกรรม ฆ่าตัวตายหรืออุบัติเหตุร้อยละ 20 ของสภาพปัญหาด้านผลผลิตทั้งหมด ส่วนพยานหลักฐานไม่เพียงพอเท่ากับกรณีหาศพผู้ตายไม่พบร้อยละ 18 ของสภาพปัญหาด้านผลผลิตทั้งหมด และสภาพปัญหาการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของจำเลยในชั้นศาลร้อยละ 15 ของสภาพปัญหาด้านผลผลิตทั้งหมด ถือเป็นข้อค้นพบด้านผลผลิตของระบบ (Output) ที่แตกต่างจากงานวิจัยอื่น

2. จากสภาพปัญหาในคดีฆาตกรรมทั้ง 5 ประการข้างต้น สะท้อนสภาพปัญหาเชิงระบบที่สอดคล้องกับงานวิจัยอื่นในด้านสภาพแวดล้อมของระบบ (Environment) ตามหลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาชัย ศรีวิรุฬห์ชัย (2554) เรื่อง ปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการตรวจสอบ: ศึกษาคดีฆาตกรรมซึ่งมีใช้กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 บรรดาสาม ได้แก่ สภาพปัญหาในชั้นสั่งคดีสอดคล้องกับปัญหาการตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ กล่าวคือ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมในชั้นก่อนพิจารณาของประเทศไทยกำหนดให้การสอบสวนแยกจากการฟ้องร้องโดยเด็ดขาด กระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานจึงอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวนทั้งสิ้น การตรวจสอบโดยอัยการนั้นจะเริ่มขึ้นก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนทำสำนวนสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนมาเพื่อให้มีคำสั่งพนักงานอัยการจึงสามารถตรวจสอบได้เพียงเนื้อหาตามสำนวนสอบสวนที่พนักงานสอบสวนจัดทำขึ้นเท่านั้น ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจึงมีคำสั่งตามที่พนักงานสอบสวนให้ความเห็นมาทั้งหมด ในปัจจุบันจึงยังไม่มี การตรวจสอบถ่วงดุลการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ สภาพปัญหาในชั้นพิจารณาคดีและสืบพยานยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐ สมบูรณ์ (2551) เรื่อง การมีส่วนร่วมของทนายความในการค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการดำเนินคดีอาญา ได้แก่ ปัญหาการค้นหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในคดีอาญาที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐในการค้นหาความจริงและหลักฐานอันเป็นความลับของทางราชการที่ไม่อาจเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้ ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงานของทนายความ

3. การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีฆาตกรรมจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบสภาพปัญหาในคดีฆาตกรรมจำนวน 40 คดี พบว่า การพัฒนางานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์คดีฆาตกรรมประกอบด้วย 1) การพิจารณาสภาพปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อผลสำเร็จในการดำเนินคดีควบคู่กับ 2) การพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรงานสอบสวน งานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และงานนิติเวชของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 3) การพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ 4) การแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรา สีนลอยมา (2555)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ด้านกฎหมาย และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สร้างความภาคภูมิใจในอาชีพ ความรักในงาน และสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อาทิ การส่งบุคลากรในระดับปฏิบัติการไปอบรมศึกษาดูงานในประเทศที่มีความเชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือจัดอบรมเสริมด้วยระบบออนไลน์โดยอาศัยองค์ความรู้ในระดับนานาชาติ ฯลฯ

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรทำงานด้วยความเสียสละ มุ่งผลสัมฤทธิ์ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนทั้งในระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และในระดับสังคม

3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรสร้างมาตรฐานในการจัดสรรทรัพยากรให้มีความสะดวกรวดเร็ว ครอบคลุม และเพียงพอแก่ทุกหน่วยงานและทุกสถานีตำรวจ โดยคำนึงถึงความประหยัด คุ่มค่าในการใช้ทรัพยากรให้ตอบสนองการดำเนินงานทั้งกรณีปกติและกรณีจำเป็นเร่งด่วน

4) สำนักงานอัยการสูงสุดผลักดันให้พนักงานอัยการทำงานเชิงรุกร่วมกับพนักงานสอบสวนในคดีฆาตกรรม นับตั้งแต่การรับคดี การตรวจที่เกิดเหตุ รวบรวมพยานหลักฐาน การทำสำนวน ฯลฯ

5) สภานายความสนับสนุนส่งเสริมให้ทนายความมีบทบาทในการแสวงหาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายในคดีฆาตกรรม

2. ด้านกฎหมาย

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นเพื่อให้อำนาจหน้าที่แก่พนักงานสอบสวนนำไปปฏิบัติ ทำให้พนักงานสอบสวนมีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากเกินไป เมื่อคดีมีจำนวนมากทำให้พนักงานสอบสวนไม่อยากทำงานสอบสวน หลายคดีหากประชาชนไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้เองก็จะลงบันทึกประจำวันไว้ ไม่อยากรับเป็นคดี เพราะการทำคดีเป็นงานหนัก มีหลายขั้นตอนต้องติดต่อประสานงานกับหลายฝ่าย และต้องรับผิดชอบคนเดียวจนกว่าคดีจะแล้วเสร็จ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ล้าสมัยจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบบ ดังนั้นควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในภาค 2 สอบสวน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด และสภานายความแก้ไขปรับปรุงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างพนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช พนักงานอัยการ เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐาน และทนายความ ควบคู่ไปกับการพิจารณาสภาพปัญหาของระบบงานพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ฯ ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ศาล สำนักงานอัยการสูงสุด และสภานายความพัฒนากลไกการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) นับตั้งแต่การรับคดี การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมพยานหลักฐาน การครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of custody) การตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ การสอบสวน และการเลือกพยานหลักฐานมาใช้กับสำนวนการสอบสวน

ในคดีฆาตกรรม โดยคำนึงถึงการกำหนดกรอบเวลาที่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่พนักงานอัยการ
สั่งสอบเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานที่สำคัญแห่งคดีเพิ่มเติมในคดีฆาตกรรม

3. ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

1) สำนักงานตำรวจแห่งชาติประสานความร่วมมือกับกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ
นวัตกรรมสนับสนุนส่งเสริมให้คนไทยทำวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการสืบสวนสอบสวน
ตลอดจนการพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติร่วมกับกระทรวงยุติธรรม ศาล และสำนักงานอัยการสูงสุดนำ
นวัตกรรมที่ทันสมัยมาช่วยในการปฏิบัติงานเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิการสอบสวนและกระบวนการ
ยุติธรรมทางอาญาด้วยความสะดวกรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยสภาพปัญหา และประสิทธิภาพของเทคโนโลยีและนวัตกรรมการสืบสวนสอบสวน และ
การพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จากต่างประเทศ เพื่อพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมดังกล่าวทั้งในเชิง
ปฏิบัติการภายในประเทศและเชิงพาณิชย์ระหว่างประเทศ

2. ควรวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นเพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการวางระบบและการพัฒนา
ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเก็บเป็นประวัติอาชญากร และนำมาใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ในงานสืบสวน
สอบสวนเช่นเดียวกับลายพิมพ์นิ้วมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวง
สาธารณสุข และกระทรวงยุติธรรม

3. ควรวิจัยสภาพปัญหาและประสิทธิภาพในการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance)
ระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการนับตั้งแต่การรับคดี การตรวจที่เกิดเหตุ การครอบครอง
วัตถุพยาน การสอบสวน การพิสูจน์หลักฐาน ฯลฯ จากหน่วยงานภายนอก

4. ควรวิจัยการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาลในคดีฆาตกรรมกรณีที่เกิดเหตุในแต่ละสถาบัน
ให้ความเห็นไม่ตรงกันทั้งจากในประเทศและจากต่างประเทศ

5. ควรวิจัยถึงความเป็นไปได้ในการก่อตั้งหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์จากภาคเอกชน ตลอดจน
แนวทางการกำหนดมาตรฐานการรักษาสถานที่เกิดเหตุ การเก็บพยานหลักฐาน การครอบครองพยาน
หลักฐาน (Chain of custody) การตรวจรายงานผลการตรวจพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือ
การชันสูตรพลิกศพ ฯลฯ สำหรับหน่วยงานทางนิติวิทยาศาสตร์จากภาคเอกชน

เอกสารอ้างอิง

- Atchanasuphat, N. (2011). **Gathering of evidence: case study of Miss Cherry Ann Duncan's murder**. Research Report. Royal Police Cadet Academy, Nakorn Pathom. (In Thai).
- Bittel, L. R. (1978). **Encyclopedia of Professional Management, An authoritative guide to the profitable practice of management**. US: McGraw-Hill Inc.
- Chamasuwanwong, A. (2002). **Forensic Science 4 for Investigation**. 4th Edition. Bangkok: T.C.G.Printing. (In Thai).

- Chancharoen, P. (2010). **Gathering of evidence: case study of Mr.Preena Leepatanaphan' s murder**. Research Report. Royal Police Cadet Academy, Nakorn Pathom. (In Thai).
- Ivancevich and others. (1989). Appraising Management Talent in Acquired Organizations: A Four-Tiered Recommendation. **Trade Journal**, 12 (2).
- Kontroong, P. (2018). **Inquiry Section**. Nontaburi: The office of the Sukhothai Thammathirat Open University Press. (In Thai).
- Noppakat, P. (2010). **Gathering of evidence: case study of Miss Janejira Ploygrapesri' s murder**. Research Report. Royal Police Cadet Academy, Nakorn Pathom. (In Thai).
- Office of the council of state. (2005). **The Criminal Procedure Code Section 131**. Bangkok: Athataya co., ltd. (In Thai).
- Rights and Liberties Protection Department. (2021). **Statistics of financial assistance to victims and defendants in criminal cases**. Retrieved January 9, 2021. from <https://www.rlpd.go.th>. (In Thai).
- Rojanasunan, P. (2014). " **Dr.Porntip" Suspicious of the Koh Tao case without a forensic doctor collecting evidence indicating that the DNA of the father cannot confirm the innocence of the child**. Retrieved January 5, 2021. from <https://mgronline.com/online/section/detail/9570000116070>. (In Thai).
- Seeviroonchai, Th. (2011). **Check and balance problems in staying inquiry : studying in murder cases not related to section 150 paragraphs 3 of the criminal procedure code**. Master of Laws Thesis, Thammasat University, Bangkok. (In Thai).
- Sinloyma, P. et al. (2012). **Improving the Efficiency of evidence collection and forensic processing systems of the Royal Thai Police to enhance the Administration of Justice for The Public**. Research Project. Thailand Science Research and Innovation (TSRI), Bangkok. (In Thai).
- Somboon, N. (2008). **Lawyer Participation in Gathering Forensic Evidence for Criminal Proceedings**. Master of Laws Thesis, Ramkhamhaeng University, Bangkok. (In Thai).
- Thongart, Ch. (2011). **Document Research Method**. Retrieved January 11, 2021. from <https://www.gotoknow.org/posts/423582>. (In Thai).
- Thongpagde, W. (2022). **Developing the Forensic Evidence's Work System in Murder Cases**. Doctor of Philosophy FORENSIC SCIENCE AND CRIMINAL JUSTICE Thesis, Silpakorn University, Bangkok. (In Thai).

ประวัติผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล นางสาววิริยา ธงภักดิ์*
ตำแหน่ง/สถานะ นักศึกษาปริญญาเอก
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ถนนราชมรรคาใน
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ wariya.thp@gmail.com

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล รองศาสตราจารย์ พันตำรวจเอก ดร.นพรุจ ศักดิ์ศิริ
ตำแหน่ง/สถานะ อาจารย์
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด คณะสังคมศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ตำบลสามพราน
อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ noparuj@hotmail.com

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)